

ДЕНИСОВА А. В.

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративно-
правових дисциплін
(Інститут права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ)

УДК347.91:347.965.42(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.66>

РОЛЬ МЕДІАЦІЇ У ВИРІШЕННІ СПОРІВ: ВПЛИВ НА ПРОЦЕС СУДОВОГО СТЯГНЕННЯ МІЖ СТЯГУВАЧАМИ ТА БОРЖНИКАМИ

Проблема ефективного вирішення спірних ситуацій між стягувачами та боржниками є однією з найбільш актуальних у правовій системі України, зокрема у контексті значного обсягу справ, пов'язаних із стягненням боргів. Високий рівень судового навантаження, тривалість судових процесів і постійне збільшення кількості судових справ роблять необхідним пошук альтернативних методів вирішення спорів, здатних забезпечити швидке та ефективне правосуддя. Медіація, як метод альтернативного вирішення спорів, представляє собою перспективний інструмент для досягнення взаєморозуміння між стягувачами та боржниками без необхідності звернення до суду. У цьому процесі незалежна третя особа — медіатор — допомагає сторонам конфлікту знайти взаємовигідне рішення, яке задовольняє інтереси обох сторін, знижуючи емоційну напругу та сприяючи збереженню добрих відносин. Медіація в Україні поступово набуває популярності, однак її застосування в контексті судового стягнення є обмеженим через недостатню обізнаність та низьку інтеграцію цього інструменту у судову практику. У статті детально аналізується роль медіації як ефективного альтернативного способу вирішення спорів між стягувачами та боржниками в Україні, оцінюються її переваги та недоліки, а також розглядається її вплив на економічну ефективність процесу стягнення боргів. Окрему увагу приділено аналізу правових механізмів, що регулюють медіацію в Україні, порівнянню національних підходів до міжнародних стандартів, що стосуються медіації, та визначенню можливостей для зниження навантаження на судову систему завдяки використанню цього методу. Також обговорюються перспективи подальшого розвитку медіації у контексті забезпечення ефективності правосуддя в Україні.

***Ключові слова:** медіація, суд, виконавець, стягувач, боржник, звернення стягнення, мирова угода, угода за результатами медіації.*

Denysova A. V. Role of mediation in dispute resolution: impact on the debt recovery process between creditors and debtors

The issue of effectively resolving disputes between creditors and debtors is one of the most pressing challenges in the Ukrainian legal system, especially given the high volume of debt recovery cases. The significant workload of the courts, the lengthy court proceedings, and the constant increase in the number of cases make it necessary to search for alternative dispute resolution methods that can ensure prompt and effective justice. Mediation, as an alternative dispute resolution method, represents a promising tool for achieving mutual understanding between creditors and debtors without the need for court involvement. In this process, an independent

third party – the mediator – helps the parties in dispute find a mutually beneficial solution that satisfies both sides' interests, reduces emotional tension, and promotes the preservation of positive relationships. Mediation is gradually gaining popularity in Ukraine, but its application in the context of debt recovery remains limited due to insufficient awareness and low integration of this tool into judicial practice. This article provides a detailed analysis of the role of mediation as an effective alternative dispute resolution method between creditors and debtors in Ukraine, evaluates its advantages and disadvantages, and examines its impact on the economic efficiency of the debt recovery process. Special attention is given to analyzing the legal mechanisms governing mediation in Ukraine, comparing national approaches with international mediation standards, and identifying opportunities to reduce the burden on the judiciary by using this method. The article also discusses the prospects for further development of mediation in the context of ensuring the effectiveness of justice in Ukraine.

Key words: *mediation, court, executor, creditor, debtor, debt recovery, settlement agreement, agreement resulting from mediation.*

Вступ. Вирішення спорів між стягувачами та боржниками є однією з найактуальніших проблем в юридичній практиці, особливо в умовах значного навантаження на судову систему України. Зокрема, процес стягнення боргів часто супроводжується тривалими судовими розглядами, що негативно позначається на ефективності правосуддя. У цьому контексті медіація, як альтернативний спосіб вирішення спорів, набуває дедалі більшої популярності. Медіація дозволяє сторонам знайти компромісні рішення без звернення до суду, зберігаючи при цьому їхні відносини. Стаття розглядає роль медіації у вирішенні спорів між стягувачами та боржниками, а також аналізує її вплив на процес судового стягнення, оцінюючи можливість для зниження навантаження на судову систему та покращення економічної ефективності цього процесу.

Мета написання статті. Метою написання статті є аналіз ролі медіації як альтернативного способу вирішення спорів між стягувачами та боржниками в Україні, зокрема в контексті процесу судового стягнення боргів. Стаття прагне оцінити можливості для зниження навантаження на судову систему через застосування медіації, а також окреслити перспективи розвитку медіації в Україні для забезпечення ефективного правосуддя.

Результати дослідження. За статтею 55 Конституції України права і свободи громадян України захищаються судом. Хоча згідно з частиною 1 статті 16 Цивільного кодексу України кожна особа має право звертатися до суду для захисту своїх особистих немайнових та майнових прав і інтересів, спори, що виникають між учасниками цивільно-правових відносин, можуть бути вирішені також іншими способами, передбаченими Цивільним кодексом.

Поряд із традиційними судовими процедурами, існують альтернативні механізми, які дозволяють сторонам конфлікту знайти компроміс без втручання суду [2, с. 89].

Одним з таких інструментів є медіація — метод альтернативного вирішення спорів, що передбачає залучення посередника для досягнення мирної угоди між сторонами. Медіація застосовується в різних сферах: від сімейних спорів до комерційних конфліктів, зокрема, у питаннях боргових відносин.

Альтернативне вирішення спорів (ADR – англ. Alternative Dispute Resolution) є загальним поняттям, яке охоплює різні процедури вирішення конфліктів позасудовим шляхом. Водночас, у європейських країнах використовуються й інші терміни, такі як «Ефективне розв'язання спорів» (EDR – Effective Dispute Resolution) та «Дружнє розв'язання спорів» (Amicable Dispute Resolution) [3, с. 59].

Медіація може сприяти швидкому вирішенню спорів у цивільних та комерційних справах з мінімальними витратами, завдяки процесам, адаптованим до потреб сторін. Також

є більша ймовірність, що угоди, досягнуті в результаті медіації, будуть добровільно виконуватись, а стосунки між сторонами залишатимуться дружніми і тривалими [1, с. 36]. Таким чином, медіація дозволяє уникнути звернення до суду або, в разі її застосування на пізніших етапах, істотно спрощує та прискорює процес вирішення спору. Зазначений процес є ефективним у різних сферах: цивільних, комерційних, сімейних, трудових, а також у випадках боргових відносин. Медіація дозволяє сторонам зберегти контроль над результатом, а не покладатися на рішення суду, яке може бути непередбачуваним.

Медіація підтверджує свою ефективність у процесах врегулювання спорів через її ключові принципи як концепції (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи функціонування медіації

Принцип	Характерна ознака
Добровільність	Участь у медіації є абсолютно добровільною для всіх сторін, оскільки одна з них не зобов'язана погоджуватися на медіацію або на підписання угоди, що виникла в її результаті.
Неупередженість медіатора	Медіатор повинен залишатися нейтральним і не мати особистої зацікавленості в результатах медіації. Він не бере на себе роль арбітра або судді, не висловлює власної думки про правомірність або справедливість.
Конфіденційність	Усі відомості, які стали відомі в ході медіації, не можуть бути розголошені без дозволу сторін.
Гнучкість та самостійне прийняття рішення	Медіація дає сторонам можливість самостійно визначити, як вирішити їхній спір, без обмежень, що притаманні судовим рішенням.
Інформованість	Сторонам необхідно бути в курсі можливих наслідків своїх рішень. Медіатор забезпечує розуміння процесу і його наслідки, зокрема юридичні, у разі досягнення угоди.

Джерело: розроблено на основі [4]

Ці принципи позитивно сприяють вирішенню спорів, оскільки такий альтернативний метод забезпечує сторонам відчуття контролю над процесом та результатом. Конфіденційність дозволяє сторонам вільно і відкрито обговорювати питання, не побоюючись, що інформація буде використана проти них у майбутньому в суді або інших правових процедурах. Це дає змогу створювати нестандартні, індивідуальні рішення, які можуть бути більш задовільними для обох сторін.

Медіація має багато переваг порівняно з традиційним судовим процесом. Для досягнення позитивного результату важливо, щоб сторони активно співпрацювали одна з одною. Судовий процес, натомість, часто призводить до посилення ворожнечі та недовіри між конфліктуючими сторонами. Останнім аспектом є те, що медіація надає сторонам можливість самостійно контролювати вирішення спору. Оскільки процес не має складних процедурних вимог і доказів, учасники отримують більшу гнучкість і можуть обговорювати всі важливі для них питання без обмежень [13].

Для того, що зрозуміти роль медіації у вирішенні спорів, потрібно розглянути безпосередньо медіатора, особу яка виступає третім суб'єктом. Медіатор – особа, яка організовує процес медіації, допомагає сторонам знайти спільне рішення і забезпечує ефективне спілкування.

В Україні формування вимог до професійної підготовки медіаторів проходить етап становлення. Позитивним фактом є те, що професія медіатора формально визнана державою. Згідно з Класифікатором професій України медіатор — це фахівець з урегулювання конфліктів та медіації в соціально-політичній сфері [5, с. 161]. Законодавчо встановлені вимоги до навчання та набуття професії медіатора поки відсутні.

На відміну від судді, медіатор не надає рекомендацій щодо суті спору. Основні функції медіатора можна охарактеризувати так:

– фасилітація процесу, в якому медіатор організовує зустрічі між сторонами, допомагає структурувати обговорення, забезпечує продуктивну атмосферу та допомагає сторонам зрозуміти один одного;

– медіатор займається управлінням комунікації, контролює хід переговорів, створюючи умови для конструктивного діалогу. Важливою функцією є допомога у зменшенні емоційної напруженості між сторонами;

– медіатор допомагає сторонам формулювати варіанти рішень, які відповідають інтересам обох сторін, а не лише юридичним вимогам;

– медіатор сприяє тому, щоб обидві сторони зрозуміли важливість компромісу для вирішення конфлікту та досягнення стабільного результату, що створює мотивацію до компромісу.

Процес медіації складається з кількох етапів, кожен з яких має своє значення і сприяє досягненню взаємоприязного та ефективного рішення конфлікту. На першому підготовчому етапі медіатор здійснює оцінку справи, розглядаючи тип спору, інтереси кожної зі сторін, можливі наслідки та визначаючи, чи є медіація підходящим інструментом для вирішення конфлікту. Далі визначаються умови медіації, що включають підписання угоди, в якій сторони погоджуються на конфіденційність процесу, обов'язковість участі та можливість звернення до суду, якщо угода не буде досягнута.

Другий, основний етап, полягає у створенні умов для конструктивного діалогу між сторонами. Медіатор встановлює правила обговорення, намагаючись знизити емоційне напруження, що часто виникає у конфліктах. Кожна сторона має змогу висловити свою точку зору, і медіатор допомагає з'ясувати спільні інтереси, а також визначити можливі шляхи вирішення спору. На цьому етапі медіатор сприяє пошуку та формулюванню кількох варіантів вирішення конфлікту, аби сторони могли знайти компромісне рішення.

І останній етап – заключний. Якщо в результаті обговорень сторони досягають домовленості, медіатор допомагає оформити угоду в письмовій формі. Однак угода, досягнута через медіацію, не набирає юридичної сили до її затвердження судом, хоча зазвичай сторони добровільно виконують ці домовленості.

Проте, ще раз варто наголосити, що медіація є лише однією з форм альтернативного вирішення спорів, поряд з арбітражем та переговорним процесом. Проте її головною перевагою є гнучкість, добровільність і можливість досягнення взаємоприязного рішення, яке часто більш ефективно для сторін, ніж рішення, нав'язане судом або арбітром. Порівнюючи арбітраж і переговори, можна дійти висновку, що арбітраж це процес, при якому третя сторона (арбітр) приймає остаточне рішення, яке є обов'язковим для виконання. Відповідно, арбітраж є більш формалізованим і схожим на судовий процес, на відміну від медіації, де сторони самостійно приймають рішення. В той час як переговори — це процес, за якого сторони безпосередньо між собою досягають угоди. У переговорах немає нейтральної третьої сторони, на відміну від медіації, де медіатор забезпечує конструктивний процес і підтримку.

Медіація може бути різних видів в залежності від специфіки спору, місця і форми процесу, а саме:

- сімейна медіація;
- комперційна медіація;
- медіація в судовому процесі.

Медіація може застосовуватися до або під час судового процесу для того, щоб допомогти сторонам досягти мирної угоди без судового рішення.

Судовий процес стягнення боргів в Україні зазвичай є довгим і складним, що обумовлено рядом факторів, таких як неефективне виконання судових рішень, відсутність чіткої стратегії щодо розшуку боржників і їх активів, а також великою кількістю справ у судах. Це створює додаткове навантаження на судову систему, спричиняючи затримки та підвищуючи витрати для стягувачів. Враховуючи це, медіація може стати важливим інструментом, який дозволить вирішити спори на ранніх етапах — ще до того, як справа потрапить до суду,

або ж під час виконання судових рішень, зменшуючи навантаження на суди та підвищуючи ефективність процесу.

Згідно зі статистичними даними за 2022 рік на розгляді в судах України перебувало майже 3,5 млн справ. Через різні причини значна частина з них не була вирішена. Водночас надмірна тривалість судового розгляду призводить до порушення фундаментального права осіб на доступ до правосуддя. Тож застосування процедури медіації сприятиме зменшенню навантаження на судову систему [12].

Судове стягнення боргів в Україні є важливим механізмом, який дозволяє кредиторам відновити свої права через судову систему.

В Україні механізм стягнення боргів регулюється рядом нормативно-правових актів, серед яких: Цивільний процесуальний кодекс України (ЦПК), Закон України «Про виконавче провадження», Закон України «Про судовий збір», Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд».

Процес судового стягнення боргу в Україні складається з кількох етапів. Першим етапом у процесі стягнення боргу є подання позову до суду. Згідно з статтею 122 Цивільного процесуального кодексу України, позовна заява подається до суду за місцем проживання боржника або за місцем знаходження його майна [6]. Це дозволяє забезпечити юрисдикцію суду щодо розгляду справи.

Позовна заява повинна містити всі необхідні документи, що підтверджують факт заборгованості. Укладення договору є основою для виникнення прав та обов'язків сторін, а отже, будь-яка заборгованість повинна бути чітко зафіксована в письмових документах. Суд приймає рішення про прийняття позову для подальшого розгляду, якщо всі документи оформлені належним чином, а сам позов містить всі необхідні елементи для розгляду.

Після подання позову до суду, наступним етапом є судовий розгляд. Згідно з статтею 16 ЦПК України [7], суд має повноваження розглядати справу, якщо є достатні докази, що підтверджують наявність заборгованості.

На цьому етапі суд вивчає всі подані докази та заслуховує сторони конфлікту.

Якщо суд прийде до висновку, що заборгованість є підтвердженою, він приймає рішення про стягнення боргу з боржника на користь стягувача. Також суд має право накладати штрафи чи інші санкції на боржника в разі необхідності, залежно від обставин справи.

Проте процес судового розгляду може бути тривалим, оскільки одна зі сторін може подати апеляцію або касаційну скаргу, що передбачено статтями 294–297 ЦПК України [8]. Цей етап може бути затягнутим, що в свою чергу збільшує витрати сторін та сприяє відтермінуванню виконання рішення.

Після ухвалення рішення суду стягувач має право звернутися до Державної виконавчої служби або приватного виконавця для примусового виконання. Згідно з статтями 1, 3 Закону України «Про виконавче провадження», виконавець має право застосовувати ряд заходів примусового виконання рішення суду, якщо боржник не виконує його добровільно [9].

До основних заходів примусового виконання відносяться:

– арешт майна – згідно з статтею 50 Закону України «Про виконавче провадження», виконавець може накладати арешт на майно боржника, включаючи банківські рахунки, автомобілі, нерухоме майно;

– примусова реалізація майна – відповідно до статті 56 цього ж Закону, у разі невиконання боржником рішення суду щодо передачі майна;

– вилучення доходів – відповідно до статті 59 Закону України «Про виконавче провадження», виконавець має право накладати арешт на частину регулярних доходів боржника, таких як заробітна плата, пенсії, соціальні виплати;

– заборона на виїзд за кордон – відповідно до статті 68 цього ж Закону, боржнику може бути заборонено виїзд за кордон до повного виконання боргових зобов'язань.

Після вжиття заходів примусового виконання, стягувач має право звертатися до виконавця для перевірки статусу виконання рішення суду. Згідно з статтею 7 Закону України «Про виконавче провадження», стягувач може подати заяву до виконавця, щоб з'ясувати, чи було рішення суду виконано [9].

Якщо боржник ухиляється від виконання, виконавець може подати до суду заяву про накладення додаткових санкцій або застосування інших заходів примусу. Відповідно до статті 82 цього ж Закону, виконавець може звернутися до суду для накладення додаткових штрафів на боржника.

Медіація може допомогти розв'язати конфлікти між стягувачами та боржниками без необхідності застосування тяжких судових процедур. Це особливо актуально в ситуаціях, коли сторони не можуть знайти спільну мову або коли стягнення боргу може призвести до негативних соціальних наслідків для боржника.

Перевагами медіації в стягненні боргів є економія часу та коштів, конфіденційність, гнучкість рішень.

Процес медіації в боргових спорах складається з підготовчого етапу, коли сторони вирішують, чи брати участь у медіації. Медіатор пояснює процес, умови конфіденційності та можливі варіанти вирішення спору. Після цього сторони підписують угоду про участь, визначаючи умови процесу.

Суд інформує сторони про можливості врегулювання спору шляхом медіації та зупиняє провадження у справі на час її проведення, та у разі примирення сторін може повернути до 60% сплаченого судового збору [10]. Цей етап може відбуватися навіть після подачі позову чи судового рішення.

Далі медіатор організовує першу зустріч, де кожна сторона викладає свої вимоги і проблеми. Триває пошук і формулювання варіантів вирішення спору, де медіатор допомагає обговорити можливі варіанти вирішення: часткові виплати, реструктуризацію боргу, знижки або відстрочку. Метою є задоволення фінансових та ділових інтересів обох сторін.

Якщо досягнуто угоди, медіатор допомагає зафіксувати її письмово. Угода набуває юридичної сили, якщо не суперечить законодавству та підтверджена судом. Після укладання угоди сторони повинні виконати її умови. У разі порушення зобов'язань одна зі сторін може звернутися до суду для примусового виконання угоди через виконавчу службу.

В Україні медіація знаходиться на етапі розвитку, і законодавча база для її застосування потребує вдосконалення. Одним з важливих кроків є прийняття Закону України «Про медіацію», який був прийнятий у 2021 році [10], але його впровадження стикається з рядом труднощів. Зокрема, відсутність достатнього кількості сертифікованих медіаторів та недостатнє інформування населення про можливості медіації є основними проблемами для її ефективного використання.

Згідно з законодавством України, медіація може бути використана на різних етапах судового процесу, у тому числі на етапі виконання судових рішень. Проте судова практика показує, що медіація у сфері стягнення боргів застосовується досить рідко.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють медіацію в Україні:

Закон України «Про медіацію» (2021 р.) — основний нормативний акт, який регулює практику медіації в Україні. Закон визначає терміни, правила проведення медіації, права та обов'язки медіаторів, порядок сертифікації медіаторів та інші ключові питання. Закон передбачає, що медіація є добровільною і конфіденційною процедурою, що дає змогу сторонам укласти угоду без участі суду, зокрема у випадках сімейних, трудових, комерційних і цивільних спорів.

Цивільний процесуальний кодекс України (ЦПК) — з 2017 року в ЦПК були внесені зміни, які дозволяють використовувати медіацію в рамках судового процесу. Зокрема, після подання позову в цивільному процесі, суд може запропонувати сторонам пройти медіацію для вирішення спору до або під час судового розгляду [8].

Закон України «Про виконавче провадження» — цей акт також має значення для медіації в контексті стягнення боргів. Оскільки медіація може стати інструментом досягнення угоди до звернення до суду чи виконавчої служби, її роль в цьому контексті є важливою [9].

А також міжнародними документами, оскільки Україна є учасником низки міжнародних угод, таких як Конвенція ООН про мирне врегулювання спорів (1980 р.), Європейська конвенція про медіацію в цивільних і комерційних спорах (2002 р.), що сприяє розвитку медіації на національному рівні.

Медіація в Україні може застосовуватися на будь-якому етапі конфлікту, і її результат є юридично зобов'язуючим, якщо угода сторін отримує судове затвердження.

Попри існування правових засад для медіації, реальна практика її впровадження в Україні стикається з певними труднощами.

В Україні медіація ще не набула широкого поширення, і деякі громадяни й підприємства все ще сприймають суд як основний інструмент для вирішення спорів. Медіація, яка вимагає змін у культурі вирішення конфліктів, стикається з певним опором, оскільки більшість людей звикли до традиційних судових процедур.

Попри наявність юридичних рамок, в Україні спостерігається брак сертифікованих медіаторів, особливо в регіонах поза великими містами. Базова підготовка медіаторів здійснюється за програмою обсягом (тривалістю) не менше 90 годин навчання, у тому числі не менше 45 годин практичного навчання. Програма базової підготовки медіатора включає теоретичну підготовку і відпрацювання практичних навичок. За результатами навчання видається сертифікат, до якого додається перелік компонентів програми навчання і набутих компетентностей [11]. Це створює проблему щодо доступності медіації для широкого кола громадян. Медіатори повинні мати не тільки правову кваліфікацію, а й навички психологічного консультування, що додає додаткових вимог до цієї професії.

Серед громадян та підприємств існує низький рівень обізнаності про можливості медіації як альтернативи судовим спорам. Це, в свою чергу, знижує попит на медіацію, навіть якщо вона могла б стати більш вигідною для сторін.

І хоча медіація є закріпленою на законодавчому рівні, в Україні ще не до кінця розроблені конкретні механізми для її ефективного застосування в широкому спектрі справ. Проблеми з організацією навчання та сертифікацією медіаторів, а також з розвитку спеціальних медіаційних центрів, ускладнюють процес впровадження.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити кілька ключових висновків щодо ролі медіації у вирішенні спорів між стягувачами та боржниками в Україні. Медіація є ефективним інструментом для досягнення мирних угод між сторонами, який дозволяє значно знизити навантаження на судову систему, скоротити час та витрати на судовий розгляд, а також сприяти збереженню ділових відносин між стягувачами та боржниками.

Незважаючи на потенціал медіації, її використання в Україні поки що є обмеженим, в основному через недостатню обізнаність та недостатню інтеграцію цього методу у судову практику. Однак урахування міжнародного досвіду та вдосконалення правового регулювання медіації може створити умови для її більш широкого застосування. Прийняття медіації на більш широкому рівні дозволить не лише полегшити судову систему, а й забезпечити економічну вигоду для всіх учасників процесу, оскільки конфлікти будуть вирішуватись швидше і з меншою кількістю витрат. Крім того, медіація є важливим елементом розвитку правової культури та цивілізованих способів вирішення спорів в Україні, що в кінцевому рахунку сприятиме стабільності та розвитку економічних і соціальних відносин у державі. Перспективи подальшого розвитку медіації в Україні вимагають активізації роботи щодо вдосконалення законодавства, підвищення рівня правової освіти та тренінгів для медіаторів, а також популяризації цього методу серед громадян і бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Калмикова Л. Медіація: модний тренд чи нагальна потреба? *Вісник НААУ* № 12 (97). 2023. с. 32–40.
2. Слома В.В. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів. Актуальні проблеми правознавства. № 4(36). 2023. с. 89–93.
3. Швецова Л. Альтернативні способи вирішення спорів. *Вісник НААУ* № 1-2 2024. С. 57–66.
4. Синельников Є.. Деякі аспекти медіації. Веб-сайт: URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_aspekti_mediacii.pdf?fbclid=IwAR3SbVj5yOOOSAEVn4vTe1p4zAuzdkkmeEOQx_kBdR2bsH4rY9QQ2F31Vos.

5. Крестовська Н., Романадзе Л. Медіація у професійній діяльності юриста. Розділ 4. Учасники медіації. Одеса, 2019. С. 161. URL: <https://namu.com.ua/downloads/-pidrychnik-dlya-uristov/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B7%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf>.
6. Цивільний Кодекс України. Стаття 122 ЦПК від 18.03.2004 № 1618-IV Обчислення процесуальних строків. URL: https://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_protseual_nij_kodeks_ukraini.htm.
7. Цивільний Кодекс України. Ст. 16 ЦПК від 18.03.2004 № 1618-IV. Основні положення досудового врегулювання спору. URL: https://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_protseual_nij_kodeks_ukraini/statja-16.htm.
8. Цивільно-правовий Кодекс України. (Чинний, ред. від 01.01.2025, підстава- 3586-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
9. Закон України «Про виконавче провадження». Документ 1404-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
10. Закон України «Про медіацію» (Документ 1875-IX, чинний). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
11. Правове регулювання: вимоги до медіатора. <https://www.mediation-help.com/about-mediation/ukraine/>
12. Роль медіації, її розвиток в Україні сьогодні й точки перетину із судочинством обговорили на круглому столі у ВС. Інтернет-джерело. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1512260>.
13. Alternative Dispute Resolution: Mediation. A Project of National Paralegal College. URL: <https://www.lawshelf.com/shortvideoscontentview/alternative-dispute-resolution-mediation>.

